

Tärkeät 30 minuuttia, joita useimmat tutkijat eivät käytä

Näkökulmat Julkaistu 15.04.2015 klo 13:12 Kirjoittaja Mikael Laakso ja Ivo Grigorov

Avoin saatavuus (Open Access) on useimmille tutkijoille ensimmäinen ja parhaiten tunnettu kosketus avoimen tieteen periaatteisiin ja käytäntöihin. Se koskee lopullista ja näkyvää tuotetta: vertaisarvioitua tieteellistä julkaisua.

Tutkimuksen elinkaari ideasta tulosten julkaisemiseen kestää yleensä useita vuosia. Aikaa kuluu tutkimusrahoituksen hankkimiseen, itse tutkimukseen ja lopulta tutkimustulosten julkaisemiseen vertaisarvioituissa tieteellisissä lehdissä. Vastineeksi tästä kaikesta työstä ei tule rojalteja, vaan impaktia. Hyödyntävätkö tutkijat kaikkia käytössä olevia työkaluja ja strategioita varmistaakseen, että heidän käyttämänsä vertaisarvioitu julkaisu on laajasti luettu, ymmärretty, käytetty ja lopulta muiden tutkijoiden laajasti viittaama?

Parhaan impaktin tarjoamien julkaisujen valinta on taito sinänsä. Monille kirjoittajille kysymys siitä, ovatko heidän valitsemansa lehdet OA-lehtiä vai ei, voi olla yksi sekoittava lisätekijä impaktin kannalta parhaiden lehtien valinnassa. Vaikka luettelo arvostetuista OA-lehdistä kasvaa (doaj.org), valtaosa arvostetuissa tieteellisissä lehdissä toimii edelleen tilauspohjalta. Pitäisikö tällä oikeastaan olla väliä artikkelien kirjoittajille?

Jos paras impakti saadaan tilauspohjaisessa lehdessä, kirjoittajat voivat saada molempien maailmojen parhaat puolet valitsemalla parhaan impaktin lehden ja arkistoimalla itse vertaisarvioitun ja korjatun artikkelin (postprint) oman organisaation julkaisuarkistoon tai EU-rahoitteiseen Orphan-arkistoon (www.zenodo.org). Nykyaikaisten hakukoneiden, kuten Google Scholarin, avulla rinnakkaistallennettujen artikkeleiden hakeminen ja löytyminen on yhtä helppoa kuin maksetun vaihtoehdonkin.

Yli 80% sadan suurimman kustantajan julkaisemasta 1,1 miljoonasta artikkelista voisi olla avoimesti saatavilla jostakin julkaisuarkistosta joko hyväksytyinä käsikirjoituksina tai julkaistuina versiona vuoden kuluttua artikkelin julkaisemisesta ([Laakso 2014](#)). Nykyisen parhaan arvon mukaan tutkijat itsearkistivat vain noin 20% kaikista artikkeleista. He jättävät käyttämättä merkittävän mahdollisuuden levittää tutkimustuloksiaan.

Voisi väittää, että puolen tunnin käyttäminen julkaistun artikkelin itsearkistointiin voi olla kaikkein tuottavin aika keskimäärin 18 kuukauden jaksossa, mikä kuluu käsikirjoituksen tuottamiseen ja julkaisemiseen. Artikkelin rinnakkaistallennus kasvattaa todennäköisyyttä, että joku muu löytää artikkelin, lukee sen ja viittaa siihen; kiitos verkon tarjoaman nopean ja vapaan pääsyn.

Vaikka Open Access -liike saikin alkunsa vuosikymmeniä siten fysiikan ja tähtitieteen yhteisöjen piirissä, on se juuri voimistunut, kun kaikki Euroopan komission rahoitusinstrumentit ([Horizon 2020 Grant Agreement Article 29](#)) vaativat avointa saatavuutta. Mutta julkaisujen avoin saatavuus on vain yksi avoimen tieteen keinoista, jotka voivat optimoida tieteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Avoin data on toinen keino, ja komissio jatkaa avoimen datan pilotilla, joka luultavasti päättyy rahoitusvaatimuksiin.

Suomi on ymmärtänyt avoimen tieteen edut ja on proaktiivisesti seurannut julkaisemaansa Avoimen tieteen tiekarttaa. Tavoitteena on olla yksi johtavista maista avoimessa tieteessä ja tutkimuksessa vuoteen 2017 mennessä.

Kirjoittajajista:

Tohtori Mikael Laakson (Informationsbehandling, Hanken Svenska handelshögskolan) tutkimuskohteena on avoin julkaisu ja tieteelliseen julkaisuun liittyvät liiketoimintamallit ja web-innovaatiot.

Ivo Grigorov, Research Secretariat, Technical University of Denmark, Institut for Akvatiske Ressourcer
FOSTER (Facilitate open science training for european research) Consortium Members
www.fosteropenscience.eu

Linkkejä:

Laakso M (2014). [Green open access policies of scholarly journal publishers: a study of what, when, and where self-archiving is allowed](#). *Scientometrics*. 99 (2), 475-494.

[EC Horizon 2020 Mandate, Grant Agreement article 29.1-6](#)